

## ספק ברכות להקל – במצות דאורייתא ודרבנן

### ברכות כא, א

קריאת שמע וברכת המזון דאורייתא ותפלה דרבנן ... ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא חוזר וקורא קריאת שמע, ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל.

### שבת כג, א

הדמאי ... מפרישין אותו ערום ... אמר אביי ודאי דדבריהם בעי ברכה, ספק דדבריהם לא בעי ברכה. והא יום טוב שני דספק דבריהם הוא ובעי ברכה. התם כי היכי דלא לזילולי בה. רבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן (ספק דדבריהם בעי ברכה, ודמאי אפילו ספק לא הוי אלא חומרא בעלמא, רש"י).

### רמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"ה

ולמה מברכין על יום טוב שני, והם לא תקנוהו אלא מפני הספק, כדי שלא יזלזלו בו.

**השגת הראב"ד שם:** זה הטעם לאביי, אבל רבא חלק עליו ואמר שאין הטעם לדמאי אלא מפני שרוב עמי הארץ מעשרין הם, אבל ספק אחר אפילו בדרבנן מברכין).

**מגיד משנה שם:** דעת רבינו והגאונים ז"ל לפרש דרבא לא פליג אהאי טעמא דאביי, דהא בהדיא אמרינן בברכות (דף כ"א). ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא אינו חוזר וקורא קריאת שמע, מאי טעמא קריאת שמע דרבנן, אלמא כל ספק דדבריהם לא בעי מיהדר וברוכי. אלא טעמא דרבא, כיון דתקינן רבנן וגזרו על הדמאי כמצוה של דבריהם ממש, הוו להו לתקוני בברכה, אלא משום דרוב עמי הארץ מעשרין הן, עבוד רבנן היכרא דלא לימרו כדאורייתא דמי להו לרבנן.

### רמב"ם הל' מילה פ"ג ה"ו

אנדרוגינוס אין מברכין על מילתו מפני שהוא אינו זכר ודאי.

**השגת הראב"ד שם:** אם אנדרוגינוס ספק מברך עליו, מפני שהוא ספק דאורייתא, ועל ספק דאורייתא מברכין, חוץ מן הדמאי, מפני שרוב עמי הארץ מעשרין הן.

### שוע"ר סי' סז

א ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא, צריך לחזור ולקרות, מפני שקריאת שמע הוא מן התורה וספק של תורה הוא להחמיר ... צריך גם כן לחזור ולברך הברכות שלפניה ולאחריה, אם נסתפק לו אם אמרם, אף על פי שהברכות מדברי סופרים, לפי שכך היתה התקנה שכל זמן שקורין קריאת שמע של תורה אפילו מפני הספק בלבד קורין אותה בברכותיה.

### שוע"ר סי' קסז

אם הוא מסופק אם בירך ברכת המוציא אם לאו, אינו חוזר ומברך, כי ברכת המוציא מדברי סופרים וספק דברי סופרים להקל. ואינו רשאי להחמיר על עצמו ... שלא ליכנס לספק ברכה לבטלה.

### שוע"ר סי' תצ

א בכל יום טוב שני של גלויות מתפללין כסדר התפלה של יום ראשון. וכן צריך לומר קידוש היום ושהחיינו. ואף על פי שאין אנו נוהגין בו קודש אלא מחמת ספק שנסתפק לאבותינו, שלא היו יודעין יום שנקבע בו החודש בארץ ישראל. מכל מקום אם לא יתפללו בו תפלת יום טוב, או שלא יאמרו בו קידוש היום ושהחיינו, יבאו לזלזל בו לומר שאינו יום טוב כלל, ועל ידי כן יבאו גם כן לעשות בו כל מלאכת עבודה.

### שוע"ר סי' תקטו

ד ואפילו בספק החמירו חכמים אף ביום טוב שני של גלויות, ואע"פ שיום טוב שני של גלויות אינו אלא מחמת ספק, ונמצא שיש כאן ב' ספיקות להקל, מכל מקום כיון שכבר הנהיגו חכמים את כל בני הגולה לעשות שני ימים, הרי הוא כודאי של דבריהם לענין זה שלא להתיר בו ספק.

### שוע"ר סי' תקפה

ו מי שנסתפק לו אם שמע קול שופר ביום ראשון של ראש השנה, שהוא מן התורה, צריך לתקוע, אבל לא יברך, שספק ברכות להקל.

### שו"ת צמח צדק או"ח סי' ג ס"ה

ולכאורה ממ"ש בשו"ע או"ח סי' ס"ז דבספק אם קרא קריאת שמע חוזר וקורא בברכות, משמע דקיי"ל שבספק מצוה דאורייתא, אף שהברכה היא מדרבנן, חוזר ומברך.